

Telelokationsdata

- Brugen af telelokationsdata til overvågning af bevægelsesmønstre i befolkningen

April 2020

Telelokationsdata

Resume

I forbindelse med COVID-19 epidemien i Danmark efterspurgte Statens Serums Institut (SSI) muligheden for at benytte lokationsdata fra teleselskaber til at overvåge befolkningen for at kortlægge smittekæder og bevægemønstre.

IDA har i den forbindelse adspurgt sit it-panel om deres holdninger til at bruge denne type data for at bekæmpe COVID-19. Analysen viser, at der er en udbredt holdning blandt it-panelet om, at Danmark bør benytte lokationsdata til disse formål (68 pct.).

Panelet mener dog også, at der er nogle grundlæggende betingelser for, at denne type data må tages i brug. Størstedelen af panelet mener, at data skal være anonymiseret og aggregeret (63 pct.), når det modtages fra teleselskaberne, og at der skal være en tidsbegrænsning på brugen af data (93 pct.). Kun halvdelen af panelet (53 pct.) mener, at SSI bør få adgang til disse data, mens størstedelen peger på, at Sundhedsstyrelsen bør få adgang (79 pct.).

Der er et flertal blandt specialisterne, der finder det relevant at bruge data til at afdække bevægelsesmønstre over større geografiske afstande (70 pct.), og der er derudover nogle, der ønsker fokus på offentlige arealer, der er underlagt restriktioner (fx parker og shoppingcentre) (39 pct.).

Panelet er særligt skeptisk omkring brugen af data på følgende områder:

- Om data er anonymiseret tilstrækkeligt
- Om der er dataadgang for andre end de strengt relevante myndigheder (fx Sundhedsstyrelsen, men fx ikke Politiet)
- Om man afdækker færden på private områder
- Om man lever op til GDPR

Baggrunden for den udbredte skepsis kan genfindes i eksperternes vurdering af (lav) mulighed for anonymisering, (høj) risiko for misbrug af data på borgernes adfærd, (manglende) tillid til databeskyttelse og (manglende) tillid til at data bliver slettet.

Telelokationsdata

I foråret 2020 blev Danmark, sammen med resten af verden, ramt af en global epidemi, COVID-19 epidemien, også kaldet Coronavirus. I hele verden benyttedes forskellige metoder til at bekæmpe virussen. En metode er at overvåge befolkningen gennem brug af lokationsdata, da denne type data kan hjælpe med at kortlægge bevægelsesmønstre og dermed smitteudbredelsen.

Metoderne til at få adgang til denne type af lokationsdata er forskelligartede. Det kan ske gennem et GPS-signal, som er tilknyttet en frivilligt installeret app eller obligatoriske indberetninger til en specifik myndighed. I Danmark har Statens Serum Institut fået lov til at benytte borgernes lokationsdata fra telemaster til at kunne kortlægge borgernes bevægelsesmønstre på tværs af landet.

Indsamling af lokationsdata skaber et dilemma, hvor det fælles gode er på den ene side, og borgernes ret til privatliv er på den anden. Desuden er der bekymring for, at afgivet tilladelse, til at indsamle denne type data, skaber præcedens for brug af øget borgerovervågning i fremtiden. Derfor har denne analyse til formål at skabe et grundlag for drøftelser om offentlig brug af lokationsdata til overvågning af bevægelsesmønstre med afsæt i ekspertviden.

På den baggrund har IDA bedt sit it-panel om at forholde sig til brugen af lokationsdata til overvågning af bevægelsesmønstre i offentlige rum. It-panelet består af 240 it-professionelle, som både har særlig viden om og interesse i brugen af it. Panelet er repræsentativt i forhold til IDAs fagtekniske netværk IDA IT, som forener alle IDAs godt 10.000 it-professionelle.

I denne undersøgelse har 111 svaret helt på spørgeskemaet, som blev foretaget i marts 2020. Det svarer til 46 pct. af panelet.

Første spørgsmål i undersøgelsen omhandler, hvorvidt danske myndigheder bør gøre brug af lokationsdata og under hvilke betingelser. Her mener størstedelen af respondenterne (63 pct.), at vi i Danmark bør gøre brug af lokationsdata i anonymiseret form til at overvåge befolkningen i kampen mod COVID-19, jf. tabel 1. Over hver fjerde af respondenterne (27 pct.) mener ikke, at vi bør gøre brug af lokationsdata til at overvåge befolkningen i kampen mod COVID-19.

Tabel 1. Bør Danmark gøre brug af lokationsdata til at overvåge befolkningen i kampen mod COVID-19?

	Frekvens	Pct.
Ja, i identificerbar form	5	5%
Ja, i anonymiseret form	70	63%
Nej	30	27%
Ved ikke	6	5%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)

Størstedelen af eksperterne (70 pct.) mener, at hvis Danmark vælger at gøre brug af lokationsdata, skal data indsamles fra teleselskaberne, jf. tabel 2. 39 pct. mener, at data skal indsamles fra en app, der viser, hvor man befinder sig. Hver tiende mener ikke, at man skal bruge lokationsdata nogle steder.

Tabel 2. Hvis Danmark vælger at gøre brug af lokationsdata, hvor skulle data da indsamles fra? Vælg alle relevante

	Frekvens	Pct.
Teleselskaberne skal stille data til rådighed	78	70%
En app man downloader, der viser hvor man befinder sig (fx lignede app i Norge)	43	39%
Tredjepart med adgang til lokationsdata (fx Google)	18	16%
Andet	2	2%
Ingen steder	11	10%
Ved ikke	2	2%

Kilde: IDA Analyse (N=111). Respondenter har kunne vælger flere svarmuligheder, bortset fra de udelukkende "ingen steder" og "ved ikke".

Størstedelen (70 pct.) af eksperterne mener, at hvis Danmark vælger at bruge lokationsdata, skal de overvåge bevægelsesmønstre over større geografiske afstande, jf. tabel 3. Over halvdelen finder det også relevant at overvåge bevægelsesmønstre på offentlige områder under restriktioner (fx legepladser, shoppingcentre, butikker eller lignende). 13 pct. ser det ikke relevant at måle nogen form for bevægelsesmønstre. Én respondent, der har angivet 'andet', uddyber i sin begrundelse, at overvågning kun skal bruges der, hvor det netop giver værdi.

Tabel 3. Hvis Danmark vælger at bruge lokationsdata, hvilke af befolkningens bevægelsesmønstre bør da overvåges? Vælg alle relevante

	Frekvens	Pct.
Mønstre over større geografiske afstande	78	70%
Mønstre på offentlige områder under restriktioner (fx legepladser, shopping centre, butikker eller lignende)	65	59%
Mønstre på offentlige områder (fx i supermarkeder eller stranden)	53	48%
Mønstre på private områder	9	8%
Andet	1	1%
Ingen	15	13%
Ved ikke	4	4%

Kilde: IDA Analyse (N=111). Respondenter har kunne vælger flere svarmuligheder, bortset fra de udelukkende "ingen" og "ved ikke".

Selvom størstedelen af eksperterne mener, at Danmark bør bruge lokationsdata i anonymiseret form i kampen mod COVID-19, er de splittede i, om data kan anonymiseres forsvarligt nok. Nedenstående tabel viser, at knap halvdelen af eksperterne (43 pct.) er 'meget enig' eller 'enig' i, at tilstrækkelig anonymisering ville være muligt, hvor knap hver tredje (32 pct.) er 'uenig' eller 'meget uenig' i dette.

Tabel 4. Hvor enig er du i følgende udsagn? Hvis man i Danmark gør brug af lokationsdata, vil data kunne anonymiseres godt nok

	Frekvens	Pct.
Meget enig	12	11%
Enig	35	32%
Hverken eller	22	20%
Uenig	17	15%
Meget uenig	19	17%
Ved ikke	6	5%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)

For at danske myndigheder kan gøre brug af lokationsdata, er det ikke enhver offentlig myndighed, som eksperterne mener, må gøre brug af disse data. Over tre ud af fire (79 pct.) mener, at Sundhedsstyrelsen bør have adgang til lokationsdata, jf. tabel 5. Over halvdelen mener, at Statens Serum Institut bør have adgang. Hver tiende (10 pct.) mener, at ingen bør have adgang til lokationsdata. De 2 pct. der har angivet andre, har angivet, at det er universiteterne og dermed forskere, der bør have adgang til data.

Tabel 5. Hvis Danmark vælger at bruge lokationsdata, hvem bør da have adgang til data? Vælg alle relevante.

	Frekvens	Pct.
Sundhedsstyrelsen	88	79%
Statens Serum Institut	60	53%
Politiet	27	24%
Digitaliseringsstyrelsen	23	20%
Private aktører og andre (fx private virksomheder)	2	2%
Andre	2	2%
Ingen	11	10%
Ved ikke	3	3%

Kilde: IDA Analyse (N=111). Respondenter har kunne vælger flere svarmuligheder, bortset fra de udelukkende "ingen" og "ved ikke".

På tværs af eksperternes svar ses en grundlæggende skepsis over for myndighedernes evne til at håndtere data forsvarligt. Knap tre ud af fire af eksperterne (72 pct.) er 'meget enig' eller 'enig' i, at hvis man i Danmark gjorde brug af lokationsdata, vil der være risiko for at oplysninger om borgernes adfærd misbruges, jf. tabel 6. 15 pct. er 'meget uenig' eller 'uenig' i dette udsagn.

Tabel 6. Hvor enig er du i følgende udsagn? Hvis man i Danmark gør brug af lokationsdata, vil der være risiko for at oplysninger om borgernes adfærd misbruges.

	Frekvens	Pct.
Meget enig	32	29%
Enig	48	43%
Hverken eller	14	12%
Uenig	14	13%
Meget uenig	2	2%
Ved ikke	1	1%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)

Denne skepsis gør sig også gældende i eksperternes tillid til, at dataansvarlige offentlige myndigheder er i stand til at beskytte lokationsdata. Knap halvdelen (41 pct.) har 'i nogen grad' tillid til at, dataansvarlige offentlige myndigheder er i stand til at beskytte deres egne personlige lokationsdata, og 37 pct. af eksperterne har 'i meget lav grad' eller 'i lav grad' tillid til dette, jf. tabel 7. Hver femte ekspert (20 pct.) har 'i meget høj grad' eller 'i høj grad' tillid til dette.

Tabel 7. I hvilken grad har du tillid til, at dataansvarlige offentlige myndigheder er i stand til at beskytte dine lokationsdata?

	Frekvens	Pct.
I meget høj grad	6	5%
I høj grad	17	15%
I nogen grad	46	41%
I lav grad	16	15%
I meget lav grad	24	22%
Ved ikke	2	2%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)

På samme vis har 38 pct. af eksperterne 'i lav grad' eller 'i meget lav grad' tillid til, at lokationsdata vil blive slettet efter brug, jf. tabel 8. Yderligere 32 pct. har 'i nogen grad' tillid til det, mens 27 pct. har 'i meget høj grad' eller 'i høj grad' tillid til det.

Tabel 8. I hvilken grad har du tillid til, at lokationsdata vil blive slettet efter brug?

	Frekvens	Pct.
I meget høj grad	7	6%
I høj grad	23	21%
I nogen grad	36	32%
I lav grad	22	20%
I meget lav grad	20	18%
Ved ikke	3	3%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)

Stort set alle eksperter (93 pct.) er 'meget enig' eller 'enig' i, at hvis man i Danmark gør brug af lokationsdata, bør der på forhånd fastlægges en klar slutdato for overvågningen, jf. tabel 9. En sådan "solnedgangsklausul" sikrer, at overvågningen ikke bliver permanent. Kun 3 pct. er 'meget uenig' eller 'uenig' i dette.

Tabel 9. Hvor enig er du i følgende udsagn? Hvis man i Danmark gør brug af lokationsdata, bør der på forhånd fastlægges en klar slutdato for overvågningen

	Frekvens	Pct.
Meget enig	85	76%
Enig	19	17%
Hverken eller	3	3%
Uenig	2	2%
Meget uenig	1	1%
Ved ikke	1	1%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)

Formålet med GDPR er at opsætte regler, der beskytter befolkningens personlige oplysninger. 40 pct. af eksperterne mener, at Danmark kun må benytte data i overensstemmelse med GDPR, jf. tabel 10. 27 pct. mener, at Danmark i særlige nødsituationer bør kunne gøre brug af data, der går ud over GDPR-reglerne, og 23 pct. mener, at dette altid burde være tilfældet i nødsituationer.

Tabel 10. Bør Danmark ved nødsituationer som COVID-19 kunne gøre brug af metoder, der ikke er i overensstemmelse med GDPR?

	Frekvens	Pct.
Ja, altid	26	23%
Ja, men kun i særlige situationer	30	27%
Nej, aldrig	44	40%
Ved ikke	11	10%
I alt	111	100%

Kilde: IDA Analyse (N=111)